

Helsepolitisk barome

NNH var til stedet under årets presentasjon av Helsepolitisk barometer 11. april i år på Filmens Hus i Oslo. Etter presentasjonen ble det paneldebatt med representanter fra de politiske partiene i Stortingets helse- og omsorgskomite.

Helsepolitisk barometer er en uavhengig spørreundersøkelse utført av Kantar TNS der formålet er å kartlegge befolkningens holdninger i helsepolitiske spørsmål. Undersøkelsen er gjennomført i samarbeid med en rekke ledende aktører innen helsevesenet som har bidratt med problemstillinger som kan være interessante å undersøke. Dataene fra undersøkelsen ble hentet inn første uken av januar i år. I forskjell fra fjorårets barometer, ble det i år ikke presentert resultater knyttet til alternativ behandling. Ifølge ansvarlig for undersøkelsen, Eva Fosby Livgard, årsaken til dette er at det i år ikke var samarbeidspartnere som er knyttet til denne sektoren og som var med på å dekke de økonomiske utgiftene for undersøkelsen. Likevel ble temaet kort berørt under debatten der det kom signaler om at bransjen trenger en opprydding. Både Bård Hoksrud (Frp) og Sveinung Stensland (H) fastslo at det er mange useriøse aktører som utgjør fare for pasientsikkerheten, og som ødelegger for de seriøse aktørene i bransjen.

Helse og sykdom

Noen av de viktigste områdene som ble berørt i år var helsepolitikk, kompetanse og bemanning, tannhelse, syn- og øyehelsetjenester, hørsel, arbeid og helse, livskvalitet blant eldre, psykisk helse, apotek og medisin og pasientbehandling.

Helsebarometeret fastslår at flere ser oppgavene i helsevesenet som en av våre

største utfordringer. 67 % av befolkningen har hatt kontakt med helsevesenet i løpet av 2017. En stor utfordring blant befolkningen oppgis å være den psykiske helsen. Psykiske plager fortsetter å øke blant ungdom, og skolepress og stress oppgis som hovedårsak. Men det er også lyspunkter i undersøkelsen. Det viser seg at stadig flere føler seg ved god helse. De fleste av oss (75 %) er fornøyde med livet og jo eldre vi blir, desto mer verdsetter vi livet.

Videre viser barometeret at det er en relativt stor andel av befolkningen som opplever frykt for egen helse. Også i år er kreft den sykdommen flest frykter. De neste plassene på tabellen er demens og hjerte-/karsykdommer. Hele 44 % frykter at de blir rammet av kreft. Mer enn 60 % er sikre på at de vil få den beste kreftbehandlingen om de skulle behandles for kreft på et norsk offentlig sykehus. Det er vel og bra at flere opplever dette, men samtidig er det grunn til å stille spørsmål ved resten som ikke har den samme oppfatning, og hvorfor har de ikke det? En god nyhet er at risikoen for å dø av kreft er redusert med 16 % de siste 20 årene. Likevel fastlås det et 18 % av befolkningen uroer seg minst en gang i uken over sykdommer de frykter å bli rammet av, og de yngste og de eldste uroer seg mest.

Helsepolitikk og samfunnsutfordringer

Vi blir flere, oljeinntektene avtar, vi lever lenger, pensjon- og helseutgiftene øker, og det blir færre yrkesaktive som skal finansiere velferdsgodene. Helsebarometeret har kartlagt 14 av de viktigste områder i samfunnet. Innvandring og integrering har stått fast de siste årene som den største utfordring vi har og det kommer også i år på 1. plass i tabellen. Det som er nytt er at «oppgavene i helsevesenet» rykker opp fra tredje til andre plass på tabellen og blir dermed en av de to største samfunnsutfordringer. Dette viser at befolkningen blir stadig mer opptatt av utfordringene vi har i helsevesenet.

Hvordan mener befolkningen de statlige midler bør prioriteres på de ulike områdene? Største delen (24 %) mener at regjeringer bør prioritere helse foran alle andre samfunnsområder. På andre plass (15 %) kommer arbeid og sysselsetting. Her rykker innvandring og integrering ned på tabellen til femte plass med 7 %. Norge bruker i dag ca. 10,5 % av BNP på helse, og dette ligger omtrent på gjennomsnittet av andre OECD-land. Men hele 60 % mener regjeringen bør bruke en større andel av BNP på helse enn hva de bruker i dag. Flest (37 %) mener at det bør brukes mer på helse og omsorg og mindre på bistand og utviklingshjelp. På topp på tabellen (29 %) oppgis tilstrekkelig bemanning og rett kompetanse som den viktigste prioritering for å løse utfordringene.

Helsebarometeret viser at helsepolitikken var avgjørende for hvordan store deler av velgermassen stemte ved Stortingvalget i 2017. Regjeringen får terningkast 3,4 for sin innsats med å skape et bedre helsevesen, og dette gir en liten fremgang på 0,2 fra 2017. Samtlige velgergrupper gir regjeringen et bedre terningkast i dag enn på samme tid i fjor, unntatt velgere til Sp som gir eksakt det samme. Arbeiderpartiet og Høyre opp-

ter 2018

Ingvild Kjerkol (Arbeiderpartiet)

Kjersti Toppe (Senterpartiet)

Carl-Erik Grimstad (Venstre)

Nicholas Wilkinson (SV)

Debattleder: Aslak Bonde

DEBATTANTENE: F. v.: Nicholas Wilkinson (SV), Ingvild Kjerkol (AP), Kjersti Toppe (SP), Carl-Erik Grimstad (V), Sveinung Stensland (H) og Bård Hoksrud (FrP). Debattleder er Aslak Bonde.

fattes å ha den beste helsepolitikken

Tro og tillit

I følge barometeret kun 34 % har tro på at kvaliteten i de offentlige helsetjenestene vil bli bedre i fremtiden sett i et 20-års perspektiv. 40 % av aldersgruppen 45-59 år tror de blir dårligere! 72 % av befolkningen etterlyser en nasjonal investeringsplan for helsetjenestene, etter modell fra nasjonal transportplan. Det forventes at regjeringen tenker langsiktig og våger å forplikte seg.

Majoriteten av befolkningen (53 %) har ganske aller svært liten tillit til at kommunen gir tilstrekkelig avlastning til pårørende ved demenssykdom. 89 % av befolkningen er enige i at det er behov for å styrke kompetansen i eldreomsorgen slik at de eldre kan få riktig behandling og en god alderdom. Befolkningen er bekymret og mener mangelen på sykepleiere går på bekostning av pasientsikkerheten i Norge – hele 82 % slutter opp om dette. Dersom man sliter med angst og depresjon slutter de fleste (83 %) opp om at samtalerapi er bedre fremfor medisiner (6 %). Imidlertid mener jeg at det siste ikke er et godt spørsmål å måle i en helseundersøkelse blant folket. Dette krever medisinsk vurdering og må dermed behandles av en lege og ikke som en del av en statistisk kartlegging. Videre vises det at 58 % av befolkningen mener vi har et todelt helsevesen der person-

lig økonomi har betydning for hvor god behandling man får. 70 % av de som mener dette oppgir at forskjellen mellom folk øker i forhold til for 4-5 år siden. Det er interessant at 44 % av befolkningen sier at de kan tenke seg å betale mer for å være sikret en lettere og raskere tilgang til helsetjenestene. Dette er et paradoks som viser at mange er med på å drive samfunnet i en retning som de i utgangspunktet mener er negativ.

Sykefraværet

Årets barometer presenterer ikke tall på sykefraværet, men er mer rettet mot faktorer som menes å redusere sykefraværet. Barometeret opplyser at svært mange av de sykmeldte mener bedre forhold på arbeidsplassen kunne ha bragt dem raskere i arbeid. Det er fastlege og fysioterapeut som flest mener er spesielt effektive i arbeidet med å få ned sykefraværet. Psykolog oppfattes også å være en viktig bidragsyter. Barometeret mener det ligger trolig stor samfunnsnytte i at de som sendes ut i sykemeldinger sikret videre oppfølging, enten fra arbeidsgiver, NAV eller helsevesenet. I denne sammenheng vil jeg minne om arbeidskapasiteten som finnes hos de registrerte terapeutene innenfor naturmedisin og naturterapi, og som ikke er en del av det offentlige helsevesen slik som fysioterapeutene er. Kunne denne arbeidskraften utnyttes på en bedre måte enn det gjøres i dag, og hva

ville det betyd for å folk raskere i arbeid? Dette er et spørsmål våre politikere bør stille seg.

Paneldebatt

Etter presentasjonen av helsebarometeret ble politiske representanter fra Stortingets helse- og omsorgskomite invitert å dele sine synspunkter under paneldebatten. Som forventet var politikerne opptatt av å peke på forskjellene i helsepolitikken mellom de ulike partiene. Det ble brukt mye tid for å diskutere oppfatningen av et todelt helsevesen der posisjonen og opposisjonen kom med polariserte forklaringer. Likevel ble det enighet om at helse og omsorg er en av de mest utfordrende sektorene i vårt samfunn og det ser ut til at utfordringene ikke vil bli mindre i tiden som kommer.

Etter å ha hørt på debatten sitter jeg med følelsen om at fremtiden vil kreve noe mer av våre helsepolitikere enn det som vi har erfart. Politisk posisjon og opposisjon vil være nødt til å samarbeide mer konstruktivt for å løse utfordringene. Så må man grave seg dypere inn i utfordringene og mulighetene helsesektoren og andre sektorer representerer, og se utfordringene på tvers av sektorene. I tillegg må man ta i bruk arbeidsressursene som finnes utenfor det offentlige helsevesen, slik som registrerte terapeuter som utøver ulike terapiformer - som et supplement til pasientbehandlingen der det trengs. NNNH står klar til å dele sin kunnskap og erfaringer for å bidra til at dette realiseres. All samfunnsutvikling og nye teknologier tilsier at vi må se på helsesektoren med nye øyne. Dette vil forhåpentligvis gjøre oss i stand til å utnytte ressursene som finnes på en ny måte. Det er utvilsomt at økonomi veier mye, men den veier ikke alt. Dermed dreier det seg ikke å bare fordele pengepotten og så stemme over det. Dette krever at strategisk klokhet går foran politisk stolthet, og det krever også at man ser utover og får med seg hele landskapet.

redaksjon@nmh.no